

מבעד למסוה

(שעורים בהסתפלות)

מעשה יפה נאמנות וראויים דברים לשמעם: בשבוע זה, יום הרביעי בקר, עמדת פתח ה"סולל"

וסתבל בצבאות היהודים העוברים לפני בני-מלון, וראיתי פתאום והנה בן ישי רין, דחוף ומכחל וכלי נשמה ממש, מתלתי ראשו מפוזרות לכל רוח ושולי צילו מבודדות לכל עבר — והבנתי יד כי קרה איזה אסון לאחד מגדולינו: שמת או שעשו לו יוכל . . .

עוד זה מדבר עמי בשיר ובפרוזה יא מאמרים, "שמרם" וקלישאות, ונה נתלגלג מרחוק ה"קונקורנטי" שלו, עובר תחת בית-שחיו בילקוט סופרים זה ושולח כרסו לפניו עד שהגיע אלינו זמע את המלה "קלישאות" וגלופים, ויד נעשה "ליהודים":

עני העורכים השמוענים שלנו עמדו: עש כשני תרגול-קרב המנגחים זאיז ארצות הפלמנדים — בן ישי מהאי

גיפא, הדור בכובע-כרבלתו וציציות תפארת לראשו, ובן-פרצי ממולו, בעל פנים אדומים ומוזין בצפרן חדה בעקבו, פתאים התפרצו שניהם אל שער החצר ומהוך התנגשות זו נתפזרו על הארץ כתריסר מאמרים: "מור, כשם, פלפל ושמרים", "משמש" שלם, — והכל לשם ספרות וקלישות! — ומתוכם נודע לי כי מקם נורדוי מת . . . * * *

ויהי בקר ויהי ערב יום רביעי, ואני נכנסתי לי קצת לבית-העם, אולם-המקרא וקלוב-השחמט היו סגורים לאות אבל על מות נורדוי, פתאים נכנס צעיר ירו-שלמי, מפקידי ההנהלה הציונית, נגש ישר אל דלת הקלוב השחמטי, הציץ רגע במדעה, ומכיון שאומרים ליהודי: "לא!", מסתמא החלימו להכנס דוקא ולהתפרץ בכה כדרך-חלוצינו שיחיו המתפרצים לתיאטרון "ציון" אך ורק מפני "הצמאון לאמנות", כידוע . . .

לשוא נסח המנהל להסביר לו עפ"י דרכו כי נורדוי זה אעפ"י שלא זכה לגדולה להיות פקיד הציונים ולכהן פאר במלון-יוז, אעפ"כ לא היה מקטלי-קניא, ולכבדו סגרו הציונים את כל מוסדותיהם לאות אבל, ואגב יצאה מזה טובת-הנאה לפקידים שלא עבדו יום

שלם ואכלו לשחק בשחמט כל אותו יום, גם נפה להראות לו את המדעה ואמר: אל תקרא: שחמט אלא שחמט! . . . ואולם הפקיד השחמטי באחת: השמעתם, "סקנדל" שכזה? — הוא אומר — לקחת ולסגר ערב שלם את הדר דשה-מט? ובשביל מה? — בשביל שבא החשק לנורדוי למות דוקא היום כדי להפריע בני-אדם ממשחקי-הם! "דיה לא תהיה!" מה עשה? בא באיזמים על הדלת להפתח לפניו ומכיון שלא רצתה בשום אופן, אחז בידה הקטנה והקשה ככרזל וזעזע אותה בכל כחה, דחף ודחק את עצמו עליה עד שנפתחה לו באנס ו"שלא כדרכו" ולא נתקררה דעתו עד שגמל מהדר-המוזון כלי-משודית לפת-חית הארון, והוציא מתוכו את המלכה ואת המלך ויצא עם חברו למלחמת-השנים עד שעה מאוחרת בלילה, על אפו ועל חמתו של נורדוי . . .

ואולם, סדנא דארעא חד הוא: גם שם ברחוב, "רוס-סטריט" אשר בלונדון הכירה הקציעו לנורדוי אחר גלותו מספרד ומפריו, חדר לעבודתו הספרותית בקצה המשרדים, טפני דרכי

"הכבוד" . . . ולא לחנם אמר פרישמן באחת מרשימותיו על הקונגרס בוינת, בדברו על מקם נורדוי: "כח מיוחד יש להם להציונים בשנים האחרונות לבער מקרבם כל אישיות מצוינת, תחת למשך אלוהם אנשים גדולים, יש להם איזה כשרון מיוחד לשרש מקרבם ולהרחיק מעליהם כל כח עושה פרי". גם רני-קרוב שלנו אמר פעם ב"מהשבות ומעשים" שלו כי נורדוי הוא מוכב שהועם זהרו, מפני שהתקרב יותר מדאי ל"חברת היהודים" ונכנס, כמו שאומרים, לרהוב הסנדלרים, ואולם, אל תדאגו, תלמידי החביבים, בודאי ינחילו לו כל מנתגיניו כבוד גדול בשעות החלוציה בפריז, לקיים מה שנא-מר: "אחרי מות קדושים אמר" . . . ומבטחני בהם שילוו אותו עד קברו כדי שיהיו בטוחים שלא ישוב אליהם הלילה . . . * * *

זה עכשיו בא אלי אחד מתלמידי וספר לי מתוך צחוק נורא מעשה יפה באיש אחד שנכנס בשבוע זה לעד-העיר שלנו ופנה לאחד הפקידים בדבר רשיון להביא לא"י את אחד מקרוביו,

בעל-מקצע מקושטא, שאל הפקיד: "איזה מקצע יש לקרובך?" — הים! — ענה השני בכמהח. — הים? — אמך הפקיד בעקימת החמם — הימים יש לנו למכביר בירו-שלים, איזה מקצע אחר? — כמדומני שהוא גם בנאי, ענה השני. — בנאי? — החמיין הפקיד את פניו — הממשלה לא תרשה בודאי, הן הבני-אים הביאו עלינו את המשבר בארץ . . . הלא קראת בעתונים? אמר איזה דבר אחר, איזה מקצע הדרושי מאד בעירנו, — "מקצע הדרושי לנו" . . . — השני וגרד בפאתו הימנית, — את, בן, נוכרתי: אני יודע שהוא רוחץ-תים מומחה . . . עיני הפקיד נפקחו, מיד נטל ניר והתחיל רועם את שמו ושם משפחתו על הסדר, בנחוג, בסוף הרשימה הוסיף האיש כי קרובו הוא גם קברן טוב . . . * * *

ולסיף רוצה אני למסר לכם מכתב קטן שקבלתי בימים האלה מיפו, לכבוד מר עומות, ירושלים. רכי ומר, אתח הבקי כל כך בחכמת ה"חסת-

כלות", "הסתכל" נא במעטפה הלוטה בזה ובאר נא לי כיצד נשלח מכתב להיפה (א"י) ביום 29 ספטמבר 1922, כדי שיגיע ביום 28 אוקטובר לעיר ניו-יורק (בארצות הברית!), ישולח משם חזרה לירושלים ל"ק ומירושלים שוב לתל-אביב ביום 25 נובמבר, ואת פני האיש בחיפה שאליו נשלח המכתב, לא יראה?

אסיר-הודה אחיה עבד תשובתך המותרת, תלמידך המובהק . . .

הסתכלתי רגע במעטפה השמורה בין פלאי א"י בבית-הנכות שלי, וגם במען הכתוב במכונה עברית ובאותיות אדומות וגדולות כביצי בנות-היענה, שיסקלות לנקר עיני עלרים, אך לא — עבריים . . . וכאתי לידי מסקנא זו:

הרוצה שפכתבו יעבר כל גלגולי מחילות בעולם הזה ולימע חנם — רק בחצי גרוש ולא יותר, סביב הארץ עוד כפחות משבעים יום, הוין מהמקום שאליו שולח, ישתדל רק לכתב את המען דוקא, בשפה הרשמית שלנו שזולתה — כך הצחיר הנציב בחגי-גיות בנשף-האבל של אליעזר בן יהודה ז"ל — הבית-הלאומי שלנו הוא חלום רוק . . .

וכשהקב"ה הוציא להעניש יהודי במני הוא שולח עלי — תיליפין

תמול פניתי שלש פעמים אל ה"אק-צינגי" בעירנו סבבתי במכונה כמטחנת הקפה עד בלי סוף וצעקתי בקול "נומבר פלי! נומבר פלי!" ואין קול זאין עונה, עד שבא המנהל שלנו שחור ב"ה בנפיעתו כ"ילד טוב" וצעק עלי כי הפכתי את ה"יוצרות" ואחותי להיפך, את ה"מדברת" באון ואת ה"שומעת" בפה . . . בקצור עשיתי אזני באפדכסת והקשכתי רב קשב, ומה אמר לכם, תלמידי החביבים? — רבות שמעו אזני ופתאים: בר ד ר ד ר . . . פיק! פיק! ! כתריסר אומומוכילים נמש הרצים בתוך התיליפין וכאים לתק תק כותותאים דוקא לתוך אונך עד שחחלו טצלצלות, ואחרי ה"יריות" קול המית גלים כ"איקיאנוס" (לא זה שבתי-אמרון העברי!) או כחול הים ביפו ביום הרף, ואחרי הרעש קול דממת דקת, קול ענות-חלוצית קול-באשה ר"ל, מצפצף ואמר: Engaged.

שאלתי מאחת מתלמידותי את פרוש המלה הארוכה הזו: "אינגיידג'יט" ואמרה לי כי פרושו בעברית: "מאה רשת" . . . ובכך אמרתי לתיליפין (חסוף — לפני מדור "יום-יום")